

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

จังหวัดมหาสารคามมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้งสิ้น 138 แห่ง โดยมีโรงพยาบาลอำเภอต่าง ๆ เป็นแม่ข่าย โรงพยาบาลมหาสารคามเป็นสถานพยาบาลที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดมหาสารคาม มีเตียงผู้ป่วยจำนวน 580 เตียง จัดบริการสุขภาพครอบคลุมภารกิจทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันควบคุมโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในแม่ข่ายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำนวน 17 แห่ง และศูนย์แพทย์ชุมชนอีก 4 แห่ง ซึ่งโรงพยาบาลมหาสารคามมีความแตกต่างจากโรงพยาบาลแม่ข่ายอื่น ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากมีจำนวนประชากรในเขตพื้นที่บริการมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศูนย์แพทย์ชุมชนของเทศบาลมหาสารคามทั้ง 4 แห่ง ซึ่งมีจำนวนประชากรที่เข้ารับบริการทางการแพทย์เป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 1.1 โรงพยาบาลมหาสารคาม

แนวทางในการบริหารจัดการโรงพยาบาลมหาสารคามในด้านการให้บริการเวชภัณฑ์แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์แพทย์ชุมชนให้มีคุณภาพนั้นได้มีกำหนดไว้ในแผนของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ โดยมีประเด็นที่สำคัญ 6 เรื่อง คือ 1) การจัดระบบเพื่อให้ประชาชนได้รับยาอย่างเหมาะสมและพอเพียง โดยการจัดทำบัญชีรายการยาของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ตำบล 2) มาตรฐานในการเบิกจ่ายเวชภัณฑ์ ให้มีการบันทึกเบิกจ่ายที่เป็นปัจจุบัน ถูกต้องโดยให้ยามี่จำนวนเพียงพอและไม่หมดอายุ 3) การจัดการเก็บเวชภัณฑ์กำหนดให้จัดเก็บเวชภัณฑ์ยาในสถานที่มีความมั่นคง ถาวรและจัดเก็บอย่างเหมาะสม 4) บริการเภสัชกรรมในเรื่องการส่งมอบและให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วยหรือญาติอย่างถูกต้องเหมาะสม 5) การดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องทางเภสัชกรรมร่วมกับสหสาขาวิชาชีพในการติดตามดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง และ 6) การส่งเสริมให้ประชาชนมีการจัดการยาใช้ยาอย่างเหมาะสม

การบริหารจัดการเวชภัณฑ์ประกอบด้วยการกำหนดนโยบายและการวางแผน การสำรวจความต้องการ การจัดหา การตรวจจ่าย การเก็บรักษา การควบคุมการเบิกจ่าย การตรวจสอบ การรายงาน และการจำหน่าย การบริหารเวชภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพและมีผลลัพธ์ที่ดีนั้น จะทำให้หน่วยงานประหยัดงบประมาณ ลดการสูญเสียและผู้รับบริการเข้าถึงยาที่ดีมีคุณภาพและเหมาะสม ดังนั้น โรงพยาบาลมหาสารคามจะต้องมีระบบการบริหารจัดการเวชภัณฑ์ที่ดียิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งจะสามารถประหยัดงบประมาณด้านเวชภัณฑ์เป็นอย่างมาก โดยจะเห็นได้ว่ารัฐให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเวชภัณฑ์เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายแห่งชาติด้านการบริหารจัดการยา พ.ศ. 2554 และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบยาแห่งชาติ พ.ศ. 2554-2559 (นุชนาด, 2556) การบริหารจัดการต้นทุนโลจิสติกส์ของเวชภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพก็จะทำให้ต้นทุนโดยรวมของการบริหารจัดการเวชภัณฑ์ลดลง ปัจจุบันการบริหารจัดการเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลมหาสารคามไปยังเครือข่ายต่าง ๆ ยังมีปัญหาอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารจัดการในคลังยาก่อนที่จะจัดส่งและกระจายเวชภัณฑ์จากโรงพยาบาลแม่ข่ายไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์แพทย์ชุมชนซึ่งยังขาดประสิทธิภาพ เช่น การต้องใช้เวลาในการค้นหาและตรวจสอบเวชภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นเวลานาน เป็นต้น รวมถึงยังขาดการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนด้านโลจิสติกส์ของเวชภัณฑ์ไปยังเครือข่าย

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงจะประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ ของวิศวกรรมอุตสาหการเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนโลจิสติกส์ของเวชภัณฑ์ในศูนย์แพทย์ชุมชนของแม่ข่ายโรงพยาบาลมหาสารคามและวิเคราะห์หาสาเหตุของความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นในคลังยา การออกแบบผังการจัดเก็บเวชภัณฑ์ ปรับปรุงขั้นตอนการบริหารจัดการคลังยาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในด้านการให้บริการเวชภัณฑ์ เพื่อให้การบริหารจัดการเวชภัณฑ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและจะทำให้ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ได้รับการบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนโลจิสติกส์เวชภัณฑ์ของศูนย์แพทย์ชุมชนในเขตเทศบาลมหาสารคามซึ่งโรงพยาบาลมหาสารคามเป็นแม่ข่าย
- 2) ประยุกต์ใช้เทคนิควิศวกรรมอุตสาหการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและลดต้นทุนโลจิสติกส์เวชภัณฑ์ของแม่ข่ายโรงพยาบาลมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนโลจิสติกส์ของศูนย์แพทย์ชุมชนจำนวน 4 แห่งที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม คือ ศูนย์แพทย์ชุมชนอุทัยทิศ ศูนย์แพทย์ชุมชนสามัคคี ศูนย์แพทย์ชุมชนบูรพา ศูนย์แพทย์ชุมชนราชภัฏศรีสวัสดิ์ เนื่องจากเป็นเครือข่ายของโรงพยาบาลมหาสารคามที่มีการจัดส่งเวชภัณฑ์มากที่สุด และเก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2559

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

ศูนย์แพทย์ชุมชน หมายถึง หน่วยบริการปฐมภูมิที่จัดตั้งในเขตเทศบาลเมือง/นคร หรือเขตชุมชนหนาแน่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป ให้บริการแบบผสมผสาน ทั้งด้านการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ ส่งเสริมสุขภาพและการ ป้องกันโรค ไม่ใช่สถานบริการเฉพาะผู้ป่วยนอก (Extended OPD) แต่เน้นบริการเชิงรุกในพื้นที่ (Community health service) โดยเน้นความร่วมมือของอาสาสมัครสาธารณสุข ชุมชนและเทศบาล

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หมายถึง หน่วยบริการปฐมภูมิที่ตั้งอยู่ในเขตชนบท ให้บริการแบบผสมผสาน ทั้งด้านการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ ส่งเสริมสุขภาพและการ ป้องกันโรคเน้นบริการเชิงรุกในพื้นที่ (Community health service) โดยเน้นความร่วมมือ ของอาสาสมัครสาธารณสุข ชุมชนและท้องถิ่น

โรงพยาบาลแม่ข่าย คือ โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลชุมชนที่ตั้งอยู่ในอำเภอที่หน่วยบริการปฐมภูมิจัดบริการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์เวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลแม่ข่ายมหาสารคามไปเผยแพร่ให้กับโรงพยาบาลแม่ข่ายอื่น ๆ ได้
2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ในด้านการบริหารเวชภัณฑ์ของเครือข่ายสาธารณสุขในจังหวัดมหาสารคาม